

Nro 3/2016 ← [Takaisin etusivulle](#)

Digitalia järjesti elokuussa digitaalisen tiedon kesäkoulun. Kuvassa vasemmalta TKI-asiantuntija Miia Kosonen, IT-asiantuntija Liisa Uosukainen ja TKI-asiantuntija Anssi Jääskeläinen.

Sinun tietosi eivät ole sinun

Meillä on kaksi digitaalista jalanjälkeä: tietoinen ja tiedostamaton. Tietoisesta päätämme itse. Tiedostamaton koostuu niistä yksilöivistä datajäljistä, jotka muodostuvat meiltä näkymättömissä. ”Tuskinpa Hello Kittystä tykätessänne annoitte suostumuksen siihen, että teidät profiloidaan henkisesti tasapainottomiksi”, kiteytti yliopistotutkija Pekka Henttonen digitaalisen tiedon kesäkoulussa.

Digitaalisen tiedonhallinnan tutkimus- ja kehittämiskeskus Digitalia järjesti elokuussa digitaalisen tiedon kesäkoulun Helsingissä. Suosittu kurssi kokosi Kansalliskirjaston Fabianiaan täyden tuvan, noin 50 opiskelijaa ja monipuolisen asiantuntijajoukon.

Kesäkoulun teemapäivien aiheina olivat ’Digitaalisuus ja etiikka’, digitaalista humanismia käsitellyt ’Kulttuuriperintöaineistot ja digitaalinen tiedonhallinta’ sekä henkilökohtaisia aineistoja ruotinnut ’Minä ja aineistonhallinta’. Osallistujia oli seitsemästä eri yliopistosta ja korkeakoulusta, ja useilta eri aloilta.

Digitaalisen tiedon eettisyys ja juridiikka puhuttivat ja puhuttelivat

Kesäkoulu käynnistyi lakipuheenvuorolla, jonka piti Itä-Suomen yliopiston informaatio-oikeuden professori **Tommi Voutilainen** otsikolla Tiedonhallinta digitalisaatiossa – pysyykö sääntely perässä? UEF:n tekemän kyselyn (81 vastaajaa) mukaan suomalaiset tiedonhallinnan asiantuntijat kokevat sääntelyn epäselväksi. Tiedonhallintakaareksi jäsennetty uusi yleislaki saikin vahvaa kannatusta. Voutilainen huomautti, että Suomella on henkilötietojen ylisääntelyn maailmanennätys: henkilötietoja säännellään yli 700 laissa.

Tutkimusjohtaja **Noora Talsi** Mikkelin ammattikorkeakoulusta jatkoi käymällä läpi tutkimuksen eettisiä periaatteita. Hyvän tieteellisen käytännön yleisten periaatteiden rinnalle tarvitaan eettisesti kestäviä menetelmiä, avointa ja vastuullista tiedeviestintää sekä asianmukaisia viittauskäytäntöjä, Talsi korosti.

Jopa digitaalisuuden aallonharjalla ratsastaville tuntuu olevan ajoittain epäselvää se, ettei täysin avoimesti saatavilla olevaa tietoa voi silti käyttää miten huvittaa – esimerkiksi yhdistellä tai tallentaa itselle. Kuten Itä-Suomen yliopiston **Denis Galkin** henkilöiden omia tietoaaineistoja käsittelevässä puheenvuorossaan alleviivasi: julkistaminen ei tee tiedosta julkista.

Henkilötietoja
säännellään
yli 700
laissa.

En halua somettaa, syrjäydynkö?

Eettisyyttä koskevan osuuden päätteeksi kurssilaiset keskustelivat siitä, ettei ketään voida pakottaa työpaikalla kaupallisten palveluiden käyttöön. Toisaalta kieltäytymisestä voi toisinaan joutua maksamaan kovaa hintaa esimerkiksi ”digitaalisen syrjäytymisenä” uuden tiedon lähteiltä, joita muut organisaatiossa hyödyntävät.

Omien tietojen tallentaminen kolmansien osapuolten ylläpitämiin palveluihin ei ole omistajuuden näkökulmasta ongelmaton. Mitä tiedoille tapahtuu, jos palvelun ylläpito lopetetaan, tai se myydään kyseisen maan tai alueen ulkopuolelle? Erityisen kriittisiä nämä kysymykset ovat silloin, kun viranomais- tai tutkimusaineistoja tai henkilötietoja säilytetään erilaisissa verkkopalveluissa.

Tiedon läpinäkyvyys vahvistaa demokratiaa, mutta myös kansalaisten riittävästä yksityisyydestä on huolehdittava, kuten Tampereen yliopiston **Tuija Kauton** ja **Pekka Henttosen** esitykset muistuttivat. Emme voi olla varmoja siitä, mihin tarkoituksiin tietoja käytetään – silti olemme valmiita luopumaan yksityisyydestämme yhdellä hiiren klikkauksella.

Kansalaisten
riittävästä
yksityisyydestä
on
huolehdittava.

Henkilökohtainen digitaalinen arkisto kiinnostaa muitakin kuin sukututkijoita

Henkilökohtaista tiedonhallintaa käsittelevässä osuudessa TKI-asiantuntija **Anssi Jääskeläinen** ja IT-asiantuntija **Liisa Uosukainen** Digitaliasta esittelivät Kansalaisarkiston tähänastista kehitystyötä. Sen ajurina on kasvanut tarve jättää itsestä digitaalinen perintö. Digitaalisten jalanjalkien jättäminen on valintoja siitä, millaisena haluamme muiden näkevän meidät, tiivistä kirjastonjohtaja **Pekka Uotila** Xamkista.

Kansalaisarkisto toimii kehittämissympäristönä, joka perustuu avoimeen lähdekoodiin ja jonka kautta voidaan toteuttaa henkilökohtaisten digitaalisten aineistojen käsittelyä helpottavia ratkaisuja.

Kehityskohteina ovat muun muassa sähköpostiarkistot ja käyttöehtojen sallimissa rajoissa myös sosiaalisen median data. Juridisiin kysymyksiin antaa lisävalaistusta Itä-Suomen yliopiston tekemä selvitystyö henkilökohtaisten digitaalisten aineistojen tiedonhallinnasta. Raportti julkaistaan joulukuussa 2016 Mikkelin ammattikorkeakoulun julkaisusarjassa.

Hyödyllistä tietoa käytäntöön vietäväksi

Etukäteen kiinnostavimmaksi moni osallistuja arvioi ensimmäisen kurssipäivän Digitaalisuus ja etiikka –osuuden, ja se saikin myös parhaan palautteen, ka. 4,4 / 5.

– Kesäkoulu oli erittäin mielenkiintoinen, Helsingin yliopiston yleisen kielitieteen opiskelija **Katri Rychener** arvioi.

– Olen täysin uusi alalla, eli minulla ei ole aiempaa opintotaustaa. Siksi olin vain kuuntelijana luennoilla. Aiheet esiteltiin niin, että maallikkokin ymmärsi. Rakenne oli hyvä: kolme päivää, kolme aihepiiriä. Myös iltapäivien kierrokset Päivälehdessä arkistossa ja museossa sekä Kansalliskirjastolla olivat kiinnostavia, ja mahtavia tilaisuuksia päästä tutustumaan näihin instituutioihin, Katri kertoo.

Konkreettiset caset ovat aina tärkeitä oppimisessa ja ajatusten herättäjänä. Seuraavaan toteutukseen toivottiin Kansalaisarkiston rinnalle myös jonkin muun digitaalisen palvelun kehittämisprojektia esimerkiksi viranomaistyössä. Moni osallistuja ilmoittikin jo kiinnostuksestaan osallistua tämältyyppiseen koulutukseen myös tulevina vuosina.

Ammattikorkeakoulumme nimi vaihtuu, mutta Xamkin, Kansalliskirjaston ja Helsingin yliopiston yhteinen työ jatkuu!

Lisätietoa Digitaliasta: www.digitalia.fi

Lisätietoa tutkimuksen eettisyydestä yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston Aineistonhallinnan käsikirjasta: www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/

**Konkreettiset
caset ovat
aina tärkeitä
oppimisessa
ja ajatusten
herättäjänä.**

Digitalia

Mikkelin ammattikorkeakoulun (1.1.2017 Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun), Helsingin yliopiston ja Kansalliskirjaston yhteisen tutkimuskeskuksen Digitalian perustamiseen on saatu rahoitusta Etelä-Savon maakuntaliitolta Euroopan aluekehitysrahastosta. Digitalia kuuluu Mikkelin ammattikorkeakoulun Digitaalisen talouden painoalaan.

Kirjoittanut Miia Kosonen

Miia Kosonen työskentelee TKI-asiantuntijana Digitaliassa.

AVAINSANAT:

arkistointi digitaalisuus some